

DAAD JE U 2000. IMAO 75 GODINA, A MILION STIPENDISTA

Ciljevi i zadaci DAAD-a

DAAD – (Deutscher Akademischer Austauschdienst – Nemačka služba za akademsku razmenu) www.daad.de je organizacija udruženih univerziteta Nemačke. Osnovni zadatak joj je unapređenje saradnje sa univerzitetima u inostranstvu, pre svega kroz razmenu studenata, diplomiranih stručnjaka i naučnika. Programi DAAD-a otvoreni su za sve zemlje, sve naučne i stručne discipline, jednako za strance i Nemce.

DAAD ima programe usluga, informacija, publikacija, davanja saveta i staranja o stipendistima, u oblasti internacionalne delatnosti univerziteta.

DAAD je osnovan 1925, samostalnom inicijativom nekoliko tadašnjih nemačkih univerziteta. Raspušten je 1943., a potom ponovo osnovan 1950. kao udruženje privatnog prava. Njegovi redovni članovi su univerziteti i visoke škole Nemačke, zastupljeni u Rektorskoj konferenciji visokih škola, i studenti Visokih škola. Sada je u DAAD uključeno 231 visokih škola i 129 udruženja studenata. Počelo se sa 13 stipendija, a 2000. g. u 75. godini postojanja dodeljeno je preko 60.000 stipendija. Ukupni broj stipendista premašuje 1 milion. Sada oko 11 % nemačkih studenata deo studija provede u inostranstvu a oko 100.000 stranaca studira u Nemačkoj – delom i uz pomoć DAAD-a. Želja je da se te brojke naredne decenije udvostruče.

Centrala DAAD-a je u Bonnu. U njoj je zaposleno oko 380 saradnika. Još 87 saradnika raadi u 13 DAAD predstavništava širom sveta. (London, New Delhi, Kairo, Paris, New York, Rio de Janeiro, Nairobi, Tokyo, San Jose/Costa Rica, Jakarta, Moskva, Peking, Varšava. DAAD je nakon ujedinjenja Nemačke 1990. preuzeo i oko 7.000 stipendista DDR.

Godišnji budžet DAAD u 2000. g. iznosio je oko 430 miliona DEM. Tim sredstvima se godišnje potpomaže oko 60.000 akademaca. Pretežni deo sredstava utroši se na programe sa zemljama u razvoju.

U središtu DAAD programa je pojedinačni kandidat, dakle osoba, a manje projekt. Izbor kandidata vrši se isključivo na osnovu njegovih kvaliteta i učinaka, a socijalno i imovinsko stanje se ne uzima u obzir. U prvom krugu binacionalna komisija izvrši grubo grupisanje kandidata, a potom kompetentna komisija u Nemačkoj vrši izbor kandidata i dodeljuje stipendije. Komisiju u Nemačkoj čine univerzitetski profesori raznih disciplina, koji poznaju situaciju u pojedinim zemljama.

Standardni programi DAAD su:

- godišnje i semestralne stipendije
- kratke stipendije (do 3 meseca)
- stipendije za izučavanje jezika
- stipendije za učešće na kratkim kursevima
- studijski boravci grupa i pojedinaca
- razmena praktikanata (IAESTE)
- razmena univerzitetskih nastavnika
- pomoć za gostujuće docente i profesore, te lektore za nemački jezik i literaturu

DAAD – statistika	1999 g.	2000.g.
• Ukupni broj stipendista	60.054	64.047
od toga stranaca	25.817	25.596
Nemaca	34.237	37.451
• broj zemalja sa kojima je ostvarena razmena	197	184
• broj visokih škola sa kojima je sarađivano	233	231
• broj programa oko	200	200
• ukupni tiraž DAAD publikacija	1.285.500	825.000
• godišnji budžet, miliona DEM	422	427
• ukupni broj stalnih radnika	462	468
• broj predstavništava u inostranstvu	13	13
• broj spoljnih saradnika - članova raznih komisija	564	543
• broj stručnih komisija za dodelu stipendija oko	80	80

DAAD za bivše stipendiste

DAAD nastoji da održava kontakte sa svojim bivšim stipendistima, pa za njih ima i posebne programe: kao na primer:

- forum za diskusije na adresi www.daad-alumni-forum.de
- časopis "DAAD Letter"
- pokloni stručne literature (časopisi i knjige) za zemlje slabih finansijskih mogućnosti ili zemlje u razvoju, na primer sada svaki bivši DAAD stipendista iz Jugoslavije može godišnje da dobije stručnu literaturu (časopisi, knjige i sl.) po želji u vrednosti 400 DEM
- ponovni pozivi za boravak u Nemačkoj radi izvođenja istraživanja
- pokloni opreme za istraživanja u domicilnim institutima
- pomoć za organizovanje naučnih i stručnih skupova
- pomoć za aktivnosti udruženja bivših stipendista

Akadska razmena sa zemljama Jugoistočne Evrope 1956 – 1999.

Akadska razmena između Nemačke i zemalja jugoistočne Evrope tokom poslednjih 50 g odvija se uglavnom preko DAAD-a. Naravno intenzitet razmene uvek je zavisio od političke situacije u području i bio različit u pojedinim zemljama. Nakon ujedinjenja Nemačke DAAD je preuzeo i brojne programe razmene koje je DDR imala sa partnerima u zemljama Varšavskog pakta.

Prvi specijalni program za zemlje jugoistočne Evrope bio je za 164 studenta iz Mađarske koji su 1956. nakon sovjetske intervencije pobjegli iz Mađarske. Mnogi od njih su u Nemačkoj započeli i ostvarili svoju naučnu ili umetničku karijeru, pa i danas učestvuju u oblikovanju naučne i umetničke saradnje između Nemačke i Mađarske. Od 1950 g. DAAD sprovodi veoma uspešne programe razmene sa Jugoslavijom, posebno u programima razmene praktikanata. Tokom mnogih godina Jugoslavija je jedina zemlja jugoistočne Evrope u kojoj DAAD potpomaže katedre za nemački jezik upućivanjem svojih lektora na univerzitetu u Beogradu, Novom Sadu, Zagrebu, Ljubljani i Skopju. Tek 1971 ostvarena su još dva lektorata i to u Iasi-u i Klužu u Rumuniji.

Od 1963 DAAD nastoji da proširi kontakte nemačkih univerziteta sa zemljama jugoistočne Evrope. To se ogleda kroz postepeni porast razmene sa Bugarskom, Mađarskom, i nešto kasnije Rumunijom. Težište je na tehničkim i prirodnim disciplinama. Interuniverzitski centar u Dubrovniku je 80-ih godina značajno mesto razmene mišljenja između Nemaca i kolega iz zemalja jugoistočne Evrope. Od 1989 počinju da se ostvaruju i DAAD programi za Albaniju.

O tome koju pažnju Nemačka sada poklanja zemljama jugoistočne Evrope govori i podatak da je 1997 DAAD imao 160 stipendista iz ovih zemalja (i Nemaca u njima) da je 1999. taj broj iznosio 557. Razmena sa zemljama jugoistočne Evrope sada se u oko 70 % slučajeva odvija kroz partnerstvo visokih škola.

Kriza i raspad Jugoslavije te formiranje novih država zahtevali su 90-ih godina nove programe i oblike razmene sa zemljama na Balkanu. Formulirani su novi programi stipendija za svaku zemlju posebno. Sada se u ratom i ekonomskom krizom pogođenim oblastima prvenstveno podstiču discipline iz oblasti prava, ekonomike i društvenih nauka. Realizuju se "sur-place" programi čiji je cilj da spreče "brain drain" – odlazak mozgova. Primer je program "Bosna i Hercegovina" ustanovljen 1996 koji predviđa pomoć na licu mesta u zemlji za studente i docente pogođene ratom.

Osim toga realizuju se i specijalni programi prilagođeni specifičnim potrebama regiona. Tako je 1990 u Sofiji počeo sa radom fakultet za mašinstvo i ekonomiku proizvodnje sa nastavom na nemačkom jeziku, a na osnovu jednoga ugovora sklopljenog još sa vladom socijalističke Bugarske. Nemački partneri su Tehnički univerzitet Braunschweig i Univerzitet Karlsruhe. Projekat se uspešno realizuje, a od 1998. studenti dobijaju dve diplome o završenom fakultetu: nemačku i bugarsku. Svi studenti ovog fakulteta dobijaju i stipendiju, mesečno oko 250 DEM, što je nešto više od polovine profesorske plate. Mogu da konkurišu studenti iz svih zemalja Balkana.

Pakt stabilnosti (od 2000.)

Dugogodišnje iskustvo i intenzivni kontakti na Balkanu dobro su došli DAAD-u, kada je trebalo da se počne sa obimnim programom "Ponovna izgradnja akademskih institucija u zemljama jugoistočne Evrope". Taj program treba da predstavlja doprinos stabilizovanju u regionu, pri čemu su najvažniji sledeći ciljevi: modernizacija i internacionalizacija univerzitetske nastave i istraživanja, formiranje mreže visokih škola zemalja jugoistočne Evrope radi njihove veće i bolje saradnje, brzo osposobljavanje i kvalifikovanje studenata i naučnog podmlatka. Pored pomaganja saradnje na pojedinim zajedničkim projektima visokih škola Nemačke i zemalja jugoistočne Evrope (u toku je 28 projekata) od školske godine 2000/2001 predviđeno je i stipendiranje studenata na izabranim visokim školama u zemljama jugoistočne Evrope ili na fakultetima u Nemačkoj.

DAAD u SR Jugoslaviji

U toku je (do 31.10.2001) konkurs za dodelu stipendija za studente i diplomirane stručnjake iz Jugoslavije za akademsku 2002/2003. godinu. Stipendije se dodeljuju:

- stručnjacima sa završenim fakultetom: godišnje stipendije za stručno usavršavanje, posle diplomirane studije ili doktorske radove, kao i stipendije za naučna istraživanja u trajanju 1-6 meseci
- univerzitetskim nastavnicima i istraživačima: stipendije za studentske boravke u trajanju 2 nedelje do 3 meseca radi izvođenja istraživanja i pripreme dugoročnih projekata,

- studentima: za učešće na letnjim kursevima jezika i upoznavnje zemlje na nemačkim visokim školama, semestralne stipendije za germaniste, te kratke stipendije studentima germanistike/nemačkog jezika za izradu diplomskih radova, kao i godišnje stipendije za studente ekonomskih nauka.

Stručnjacima iz Jugoslavije je 1998 dodeljeno 70 raznih stipendija, a 1999 –74, a 2000 – 94, .dok je broj iskorišćenih praktikanstkih mesta u Nemačkoj za studente iz SR Jugoslavije 1998 bio 17, a 199 – 20, a 2000. – 41.

U Beogradu je 1998. održan skup bivših stipendista DAAD-a iz Srbije/SR Jugoslavije. Prema listi učesnika posle drugog svetskog rata DAAD je stipendirao oko -250-stručnjaka, uglavnom sa univerzitetima u Srbiji. Kao i u mnogim drugim zemljama i u našoj zemlji postoji udruženje bivših DAAD stipendista koje povremeno organizuje predavanja i razgovore iz raznih oblasti nauke i rada na univerzitetu.

DAAD stipendije i projekti za SR Jugoslaviju dodeljeni početkom 2000 za realizaciju u 2000 i 2001 g.

Dodeljeno je ukupno 106 individualnih stipendija, sto je 25 % vise nego prethodne godine 1999/2000, kada je bilo 79 stipendija. To su :

- 20 desetomesečnih stipendija
- 6 kratkih istraživačkih stipendija
- 4 semestralne stipendije za germaniste
- 1 stipendija za studenta ekonomskih nauka
- 17 stipendija za kurseve na univerzitetima tokom leta
- 3 stipendije za učenje jezika u Goethe institutu
- 41 stipendija za praktikante (IAESTE)
- 2 nemačka lektora (u Beogradu i Novom Sadu)
- 1 docent tokom cele godine (Niš)

Uz to se u 2001. realizuju i

- 3 projekta saradnje visokih škola u programu "Istočna partnerstva"
- 16 projekta Univerzitetskog instituta (Pakt stabilnosti jugoistočne Evrope)
- 7 godišnjih stipendija (pakt stabilnosti jugoistočne Evrope)
- 18 studijskih boravaka doktora nauka u Nemačkoj

Decembra 2000 u Beogradu je u hotelu Hajat održan simpozijum sa naslovom "Prodor u Evropu – novi impulsi za evropske studije" za učesnike iz Jugoslavije. Na otvaranju skupa su bili između ostalih i Joachim Schmidt – ambasador Nemačke u SR Jugoslaviji i Goran Svilanović – ministar inostranih poslova SR Jugoslavije. Predavanja su održali Prof. Thomas Bruha – Univerzitet Hamburg – pravne nauke, Prof. Wolfgang Höpken, Univerzitet Leipzig – istorija jugoistočne Evrope, Dr Dieter Lösch, Univerzitet Hamburg – istočnoevropske studije, Prof. Gert Nicolaysen, Univerzitet Hamburg – odeljenje za evropsko pravo, Christian Friedemann Pauls – Ministarstvo inostranih poslova SR Nemačke – odeljenje za istočnu i jugoistočnu Evropu, Rupert Steinpein rukovodilac evropskog instituta u Saarbrückenu, Prof. Max Huber potpredsednik DAAD i profesor teoretske fizike i rektor Univerziteta u Bonnu.

Učestvovalo je oko 120 stručnjaka iz Jugoslavije, pretežno pravnika, ekonomista, politikologa.

Prikazane su poslediplomske "Evropske studije" na 4 Univerziteta u Nemačkoj na kojima od 1998 ucestvuju i strani stručnjaci i studenti. Razgovarano je i o mogućnostima uključivanja eksperata i studenata iz Jugoslavije u te studije, a takođe i o ideji da se slične studije realizuju i u našoj zemlji.

Maja 2001. u Novom Sadu je održan seminar "Novo vreme – novi curriculum" za stručnjake inženjerskih, prirodnomatematičkih i medicinskih disciplina, bivše stipendiste DAAD iz Jugoslavije. Izveštaj i kompletni materijali sa toga seminara nalaze se na ovom site-u.